

Ivan Albreht.

B e s e d e   v   s a m e t i .

V dneh, ko se lomijo svetovi, se človek, ki ni zaple-
ten v neposredno borbo, umakne v samoto. Kakor mati v času
pričakovanja svoj plod in še bolj je dolžan gojiti in nego-
vati vrednote vseh dognanj in spoznanj, ki se mu utrinja-
je v samoti. Na razvalinah preteklosti bo bližnja bodočnost
skrbno in ljubeče paberkovala za vsemi tistimi zakladi človeš-
kega duha, ki so bili v bolečinah novega rojstva pregaženi
in poteptani. Življenje je namreč večna in neprekinjena
povezanost. In kakor se nemara temu upiramo, nosimo vendar
vsi skupaj in vsak posebej v najglobljih temeljih svojega
bistva dobre in slabe prvine davnih in pradavnih prednikov.
Od tega, kako te kali oblikujemo in jih skušamo poplemeniti,
zavisi življenska vrednost posameznikov in celih pokolenj,
ki dajejo poedinim dobam svojski nadih.

Sredi divje zmede naših dni sem se tudi sam umaknil
v samoto svojega srca, da bi laglje in bolj nepristransko
gledal, kar se godi. V samoti, v tišini, ki je večkrat tako
gluha, da človeka zaskeli v najglobljih globinah srca, se
v bolečinah rodevajo utrinki.

Nekaj takih bliskavic sem odbral in nanizal v tejele
zbirki. Morda ~~da~~ se ne motim, ako sodim, da bodo nekatere
izmed njih tudi v jasnejših dneh temu ali onemu prijazne
tovarišice. Naj sem pogrešil karkoli, naj sem morda v doje-
manju še tako pomankljiv tega mi ne bo mogel nihče nikoli očitati,
da v svojih izpovedih nisem bil odkritosrčen. Da pa je odkri-
tosrčnost temelj vsake resnične slike, to bi želel sedanjim
in prihodnjim s temi utrinki povedati.

Ivan Albreht.

Latinski pregovor pravi, da se pesnik rodi, medtem, ko se mora govornik šele izoblikovati.

V kolikor ta častitljiva stara modrost še danes velja, je res, da se je treba dolgo oblikovati in marsikaj pretrpeti preden si človek drzne povedati resnico. Ko končno v svojem razvoju pride do tega razdobja, stoji na ta ali oni način vsaj z eno nogo v grobu. Navadno jih seveda večina leži že pod rušo in - brez besede.

Medtem ko smo doma sami med seboj najbolj vneto ugibali, ali smo narod ali pa pleme, so nas spretnejši in odločnejši pregazili ter nam s tem skušali dopovedati, da nismo niti narod niti pleme, ampak čisto navadna drhal.

Kljub temu zgodovina nikoli ne bo mogla zabrisati dejstva, da sta sredi največje svetovne borbe poleg mnogih drugih še dva moža priznala slovenski narod. Ta dva sta Benito Mussolini in Adolf Hitler.

Ne vem, kje še živi kak plemenski Slovenec, ki ga ne bi bilo te ugotovitve sram.

=====

V vsakdanjem življenju ocenjujemo neresnico kot hudo napako, ki spada pogosto celo v območje kazenske zakonodaje.

V politiki pomeni ta napaka vrlino, v diplomaciji celo - *conditio, sine qua non* -

Spričo tega moramo nujno braniti evropsko kulturo. Že kot študent sem očeta večkrat nalagal, zato brezpo-
gojno spadam v evropsko skupnost.

S O D B A .
=====

V

Lahko je soditi druge, težko je biti sam sebi
sodnik. In šele celo tisti, ki se povzpne tako visoko,
da sam sebe sodi in obsodi, te sodbe navadno - ne izvrši.

=====

Nekdaj smo rekli, da je papir potrpežljiv;
danes vemo, da je radio še bolj potrpežljiv in tudi
močnejši.

Papirju današnji človek nič kaj prida več ne
zaupa; radiu verjame večina ljudi veliko bolj kakor
nepokvarjeno dekle najbolj spretkanemu zapeljivcu.

Največji perzijski pesnik Hafis je s svojim življenjem in pesmijo rušil tesne spono muslimanstva. V krogih "pravovernih" je spričo tega veljal za kugo, v hramu svetovne kulture je zvezda, ki sveti skozi stoletja.

Kemal Ata Turk je kot državnik čez stoletja uzakonil marsikaj tega, s čemer je nekdaš Hafis sanjal in pel. Ker je kot državnik hodil po stopinjah s strani pravovernih zavrženega pesnika, je Kemal postal tvorec moderne Turčije.

To sem hotel povedati zlasti tistim, ki se jim kaže kultura kot balast in umetnost samo nepotreben ornament v življenju,

Če sedaj s tako tujega sveta stopim na ožja domača tla, moram z žalostjo ugotoviti, da mnogi naši politiki še vse do danes niso pricapljali za nekdaš preziranim pesnikom Prešernom. In vendar je "kranjski dohtar" večno živ simbol in vodnik slovenskega naroda, medtem ko prenekateri napačni zvezdi narod danes ne bi položil rad niti suhih kopriv na pozabljeni grob.

Resnica je božja hčerka, pravijo. Ker spoštujem ljudsko modrost, cenim tudi to rečenico, vendar me je doslej še vedno britko dirnilo tole:

Kadar koli sem kdaj v življenju srečal Resnico, sem jo videl bolj ponižano in zavrženo mimo najslabše in najbolj okužene vlačuge.

Srečeval sem hotnice v zlatu in sijaju, ki so že s samim pogledom in poltenim nasmeškom krivile državni-ke, politike in ministre ter tako brez uzde določale usodo nešteti človeških življenj.

Po drugi strani sem videval Resnico. Ne vprašajte, kje in kako!

Spričo tega se zdaj v samoti vprašujem, če ni morda ta hčerka nezakonski otrok, da se je sramuje celo lastni oče z vsemi vred, ki jim je bila namenjena in posvečena.

Kadar zaslišim odgovor na to vprašanje, zapustim samoto in pojdem spet kakor apostol med ljudi.

Bogov se človeštvo naveliča kakor otroci igrač. Kadar moda v proizvodnji nastane, začne človek zapadati v brezboštvo in si po lastnem okusu vstvarja - malike.

Nekateri vidijo v tem tragedijo; meni se zdi pojav samo izraz človekove oblikovalne sile.

V O J N A   I N   M I R.

=====

Borba v človeškem življenju je nujnost kakor neurja v ostali prirodi. Poleg škode, ki jo povzroča vsako neurje tudi koristi, ker očisti zrak, odstrani vse trhlo in šibko ter napravi prostor močnemu in zdravemu.

Enako je z boji med ljudmi. Dejansko prav za prav ne minejo nikoli. Dokler jih človeštvo bojuje brez morilnega orožja, pravimo temu zdaj tekma, zdaj trenje. Kadar skupine druga proti drugi sežejo po orožju, govorimo o vojni.

Kakor neurja v prirodi, tako tudi vojna v človeštvu poleg ran, ki jih zadaja, in gorja, ki ga rodi, vpliva očiščevalno. Pojmi se zbistre, nazori se izkristalizujejo in ves voz človeškega občestva se vsaj za polžev korak premakne naprej.

Vse to je tako naravno, da se pokolenja, ki so bila deležna dobrih sadov kake vojne slednjič vedno čudijo, čemu neki so se njihovi predniki borili in se med seboj morili.

Delo velike revolucije krščanstva si ni mogoče misliti brez boja. Dvomim, da bi krščanstvo brez svojih mučencev in prelite krvi kdaj pomenilo silo, ki se uveljavlja tako že blizu dva tisoč let.

Ako danes vodilni državniki zagotavljajo, da mora ta vojna vsaj evropskemu človeku utrditi mir za najmanj nekaj stoletij, s tem samo potrjujejo usodno neizbežnost večnega boja. Človek je vendar sin matere Zemlje. In njegovih sto let pomeni v življenju te matere komaj pičlo minuto, če ne še manj.

Po dve, tri minute odmora dovoljujejo na tekmah celo najbolj slovitim boksačem; gorje pa nam vsemu, ako bi bili takšni, kakršni smo, deležni večnega miru! Zato ga tudi voščimo samo - ranjnim.

=====
Kakor koli gledam življenje, se mi kaže vse naše dejanje in nehanje v jedru samo ples okrog Zlatega teleta, ki ima več podob nego storoka božanstva v Indiji.

Siromaku pomeni Zlato tele že - zajeten kos belega kruha, kmetu sosedova njiva ob mejnikih njegovega grunta. Zoreče deklice vidi Zlato tele skraja v razkošni obleki po najnovejši modi, kasneje v ženinu, ki ve, kako se takemu bitju streže.

Kamor koli pogledam iz samote, povsod srečuje oko Zlato tele, od kosa belega kruha in sosedove njive mimo razkošne obleke in ženina, slave, denarja, naslovov in oblasti prav tja do - življenskega prostora, ki je posebno v modi zadnja leta.

Vse to je v redu in prav; kajti kljub brezmejnemu številu Zlatih telet končno vendar slehernik doseže istega.

Ime mu je - Grob.

Kadar sestradan siromak presitemu vzame bore kos kruha, da si z njim reši golo življenje, pravimo temu dejanju po domače tatvina.

Kadar objesten krvoses posamezniku ali celemu narodu izpije kri, da tako zadosti svojemu pohlepu, imenujemo to - pravico močnejšega. Ko močnejši umre, žalujemo za njim, ga slavimo in mu postavljamo spomenike. Kdor ob kakih priložnostih ne poje z žalujočo in slavečo množico, je seveda upornik, ki mora biti izobčen in pomendran!

Pred leti sem poslušal ministra, ko je govoril o morali v politiki, ki mora biti celo močnejša kakor v zasebnem življenju. Govoril je presumljivo in zares prepričevalno.

Kmalu za tem sva šla skupaj po ulici. Gospoda ministra so pozdravljali z leve in desne, da sem bil že v strahu za svoj oguljeni klobuk, ko sem se moral tolikokrat odkriti.

Nasproti nama zdajci pride elegantna ženska.

"Klanjam se, milostljiva!" zavihti klobuk gospod minister.

Ženska se skozi vse pomade pokroviteljsko nasmehne jaz pa potlej gospodu:

"To damo pozdravljate s takim nazivom? Saj to je vendar, hm - "

"Razumem, dragi moj gospod, razumem, toda ta ženska ima močne - zveze!" me s poudarkom pouči gospod minister.

Takrat sem bil še mlad in sem imel za podveze precej več smisla kakor za - zveze.

Zdaj po dolгих letih, gledam iz samote, kaj in kako se godi. In kakor si tudi skušam dopovedati drugače, si moram vendar priznati, da se v bistvu doslej ni spremenilo še prav čisto nič.

Pač! Ženske hētere so se umaknile - moškimi! In ljudje krive hrbte:

"Klanjam se, gospod tako in tako!"

"Pa človek božji, ta možakar je vendar, hm - "

"Seveda, seveda," mi priznavajo odličniki, "toda ti ne živiš s časom! Ta falot ima namreč odlične - zveze!"

Nak! Danes me niti podveze ne zanimajo več, kaj šele - zveze! Zato sem pobegnil v samoto in potrpežljivo čakam, kdaj prejmem za svojo trmo vsaj malo odveze.